

Előfizetési ár: egész évre 12 frt. félévre 6 frt. negyedévre 3 frt.
 Megjelentési díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bolygódij minden bejelentésért 30 kr. — A „nyilt-tér”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Megjelennek minden kedden, csütörtökön és szombaton.

Az előfizetési pénzek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvnyomda. 3 korona-utca. 18. sz. a.) intézendők. — Bérmentetlen levelek el nem fogadhatók.

Pest, October 23.

Midőn lapunk a közélet színterén megjelent, az alkotmányt a nemzet birtokában, a független felelős kormányt a hatalom gyakorlatában találta.

Az új intézmények, a politikai formák új követelése, mindinkább tágitják a szakadást a múlt és jelen között. A hagyományos államszervezet s a közjogi viszonyok, nagy alakulások felé vonnak.

Az ellentét, mely a független felelős kormányzat, a népképviselői rendszer, s ennek kapcsán az államjogi viszonyok új rendéből, a politikai és társadalmi téren szükségkép kifejlődött, visszahat a nemzetélet minden tényezőjére, a köznevelődési és vallási állapotokra, a nemzetiségi és anyagi kérdésekre.

Minden érdek, mely a közéletben jogérvényesnek tartja magát, igyekszik az új formák között megfelelő állást keresni, határsáinak, jogkörének, alkalmas ösvényt nyitni.

Ösztönserő alakul az ez. A behelyezkedés ténye, rázkódások nélkül, az erők és érdekek nagy kimélete mellett, látszik történni.

Az államszervezés és jogalakulás ily körülményei között léptek fel hazafiak, katolikusok, s alapítanak egy lapot, hogy az, a jog és igazság elutasíthatatlan szavát, írnia a nemzethez és a kormányhoz.

Lapunkat értjük itt, mely az uralomra vergődő közszabadság jogával élt, midőn a specifice katolikus érdekek képviseltetését a sajtó terén szükségesnek, az autonóm eszmék és felekezeti érdekek megóvása tekintetéből nélkülözhetlennek, a köznevelődési haladás és lelkiismereti szabadság megszilárdítására nézve nemzeti és országos fontosságú dolognak vallotta.

A felekezeti álláspont, melyet első fellépésünk megjelölt, az összes felekezetek között létező hazai érdekközösség folytán nem kellett visszavonást, a testvér felekezeteknél.

A hazai közvélemény felismerte a szabadság és jog szövetkezését e fellépésben. És ennyi első fogadtatásul elég volt.

Mit tettünk azóta? Mit tettünk rövid három hét alatt oly messze tereken és oly széles körben, mely a mint előbbre hatolánk, lépésről-lépésre tárgult, terjeszkedett előtünk, új oldalágásokat, új következményeket, új nehézségeket mutatva fel?

A hazai katolikus kérdés fontosságát felmutattuk, azt a nemzeti érdekekkel vonatkozásba hoztuk. Nyolcz millió hazafinak hivatását az alkotmány és társadalom irányában hangsúlyoztuk. Az egyháztagok egyesülését, a vallási érdeklődés felébresztését napi kérdéssé tettük. A papságot a világiak iránt bizalomra, ezeket amazok és az ügy iránt rokonszenvre szólítottuk.

A vallásos meggyőződés komolyságával, s hazafi öntudatával irtunk.

Azonban elég siker áll-e már mögöttünk, hogy az általános elvekből a részletezésekbe, a tanból a gyakorlatba, az eszmékből az életbe mehettünk?

Kellően indoctrinálvák-e már az elmék, az egyháznak jogelveiről és belhoni jogviszonyairól?

Alig mondhatnánk még. Pedig az előismeretek és józan felfogás ezen aranyhídján juthatunk csak üdvös és maradandó megállapodásokhoz a gyakorlatban.

Mi képezi a közöttünk mutatkozó katolikus mozgalomnak alapját? Egy eszme: „adassék a világiaknak is befolyás az egyház külviszonyainak elintézésébe.”

Azaz: „ami nem szorosan religiói, vagy papi ügy, mi a lelki hatalom körén kívül áll, tárgyaltság ezután, papokból és világiakból álló vegyes egyházi gyűlékezetekben.”

A határvonal a világiaknak adandó befolyás természeté, és az egyház hatalom lényege között, igen élesen van a főntébbi meghatározásban jelezve.

A lelki hatalom és az egyház külügyi között lényeges a különbség. Amaz, az egyházkormány sérthetetlen és kiszámíthatatlan tulajdona. Ez a hívekkel megosztható közösügy.

E tankülönbözet körül ugyanazon felfogást találjuk a papságuál és híveknél mindenkör. Nem tudunk felhozni szabályt, hogy a lelki hatalom gyakorlatában világi egyének részeltettek volna. De ismét ez a példa, hogy az egyház külügyeire világiak befolyással bírtak, sőt bírnak jelenleg is bizonyos joggyakorlatokban!

A lelkihatalomnak a hierarchiai jogkörből való kisajátítása ellen az egyház győzelmesen küzdött a reformáció alatt, a Hohenstaufok idejében, a 9-dik és az első századokban.

Viszont ott látjuk a világiakat az egyház oldalán, a mint résztvesznek az egyház külügyeinek intézésében.

E befolyást az egyház hatalom megosztja a hívekkel.

Midőn a világiak szorosabb kapcsolattal szándékolnának az egyház külügyeinek érdekközösségébe és támogatásába vonatni — ezáltal az egyház hatalom posztója nem változik. A lelki hatalom nem mobilizálhatik.

Az egyházi joghelyzet, a hierarchiai rendszer, mint jog- és hatalom-leltémenyes önmagában, és a hívekhez vonatkozásában sebet nem kap.

A világiak állása tehát a nyeregő befolyási körben tisztán áll előttünk.

S ma ennyit akartunk megjelölni csupán. A csoportulási érdek és társulási ösztön az egyháztagokat feladatuk és érdekeik felől nem hagyja kétségbe.

A bomlás stádiuma, melyet alkotó elemek

kellő arányban nem ellensúlyoznak még, pozitív elemek bevegülését szükségli a fejlődés hullámzása közepett. A fentartó erőik csoportulására van szükség, nehogy az áramlás érdekeinket elmerítse.

Vácáról octob. 21.

Nem rég keletkezett lapjaikban sok mindent elmondottak már a katolikus kérdés szerencsés megoldásának világos eredménye gyanánt, de én azt hiszem, ha még hónapokig szólnának önköltséggel mint megkezdették, ennek ezer oldalait nem meríthetnék ki.

Jól teszik azonban, adjanak a gondolkodásnak minél több támpontokat s mindinkább ébredni kell az érdekeltségnek, terjedni részvételnek, sokasodni a közreműködők számának.

Ezen ügynek mérhetetlen erős állásra kell azonban emelkedni, miből a katolikus nagy közönség egyesülésének, és helyes szervezésének még most csak sejtethető eredményeiről gondolkozni az emberek.

Az államhatalomnak minden alakulás, mely a megtörtént társadalmi bomlást pótolni képes, végtelen nagy fontosságu, mennyivel inkább oly társulás, mely nyolcz millió népet helyes kapcsolatba hoz, és termékenyítő működésre vezet.

A miniszter, kinek kormányzata alatt ezen egyesülés és egyházi szervezkedés végrehajtatik, s kinek közreműködésével az egyetem jogainak gyakorlatába behelyezkedik, az magának állandóbb emléket vívott ki, mint minden érzeszobor adhat. S én hiszem, a mostani kultuszminiszter ezt érzi is.

A főpapság, mely ezen alakulásnak alapjait veti meg, csaknem oly érdemeket szerez magának a haza körül, mint a kereszténység első alapítói fajunk megbódításánál, kik letették a keresztény kultúra első talpköveit hazánkban.

És minő magasztos jelenség tárul e jövőben szemünk elé. Azon komor napokban, midőn a civilizált világ annyira pontján a szétválás és bomlás sajnálatos jelenségeit látjuk, épen az egyházi s világi elemek közt, épen e napokban fűződnek nálunk a kapcsolatok szorosabbban, a közeledés erősebb, az egyesítés szilárdabb lesz.

Másutt az állam hatalmi jogát érvényesíti a papság irányában, s pálcázt tör annak multja felett, midőn a nevelést melyben ivadékok reménye nyugszik, átveszi a vallás kezébe, — nálunk az állam adja át a vallásnak elismerve felvilágosult mai képviselői által, hogy a multakért nem a valóság, de az állam hatalom felelős.

Hazánkban volt kiválólag apostoli király, s oly hatalmas papság, minő jogban, vagyonban, hatalmi befolyásban az államra magára alig valahol Európában, és ezen faesarak uralma alatt fejlődik ki a felekezeti és legszabadabb alakokon, oly autonómiával, minő pártalant s egyetlen.

S mit tett e papság 1848-ban? Oda állott e a merev negatív terére. Szembé állott e az idő rohamával?

A világról sem. Higgadtan pillantott a multra, s kimondá, hogy azon hatalom az abszolút kormányban, mely az idő kerekét feltartani akar s e vehemens eruptio közvetett okozója lón, az egyházat is jobbadán kiforgatá ősjogaiból. Ha tehát az egyház a dolgok

új fordulatával és híveinek ótalmaiba vonul, sokkal szilárdabb s erősebb lesz mint volt valaha.

És hogy e kijelentése teljesen őszintén kijelelte körvonalait oly egyházi alakulásnak, mely a milliók biztosított részvételében keresi ótalmaát, s melyben azt bizonyosan fel is leli.

Vége mindezek megpecsétlésül dézmáit tette a haza oltárára áldozatul.

Nincs e okunk büszkének lenni a multra, ne a békétlenkedni a jelenen s bizni törhetlentül a jövőben!

A magyar kölcsön.

Bécs, oct. 20.

II.

Az ne tűnjék fel senkinek Pesten, annyival kevésbé méltó rajta fenakadni, ha itt Bécsben mindent, mi a Lajthán-tul történik erős kritika alá vonnak.

Semmi sem köti azonban ugy le figyelmeiket, mint mi az ipar és pénzügy terén történik. Ez érinti érdekeiket legközelebről, ebben tartanak minket magyarokat legjáratlanabbaknak, s nem csekély volt meglepetésük, midőn kénytelenek voltak nemcsak látni, de kézzel foghatólag tapasztalni is az eredményben, miképp a magyar pénzügyminiszter a bécsi pénzügyminiszterrel szemben tagadhatatlan nagy eredményeket vívott ki, mit az itteni körök inkább éreznek, s bizonyosan jobban méltányolnak, mint Pesten.

Itt azonban meglepetést szült, hogy míg a quota és államadósság ügyeiben oly, az itteni felfogás szerint, kedvező eredményt vívtak ki a magyarok, egyidejűleg sikerült is a pénzügyminiszternek ha nem is fényes, de a körülményekhez mérten kedvező kölcsönt kötni.

Már most csak azon részét vették bonczolgatás alá, mely a pénz hova fordítását illeti, s ebben térnek el nézetek.

Ők ugyan is azt mondják: 50 éves törlesztés vagy 90 éves az végkép mindegy, ez csak számítás dolga t. i. az elsőnél az évi törlesztés nagyobb, a másodiknál kisebb összeget tesz, de mindkét esetben az egész tőke visszafizettetik, ebben tehát előny nincs, sőt hátrány, mert a mostankor terhelhetik a jövő korok javára, holott ez időben bírnak legkevesebbet.

Azon problémát pedig nem hiszik, hogy a magyar kormány képes legyen megoldani, hogy az magán vállalkozóknál olcsóbban s jobban építhessen. S ha ez nem sikerül, akkor a 7% kamatu pénz nagyobb terheteket ró az országra, mint egyelőre látszik.

Azon előnyöket, miket ott az állami kezeléséből az építkezéseknek a vaspályáknál ígérnek, szigorú számításba kell venni, s ugy összehasonlítani:

Itt a kamat 5% ott 7¹/₂% következőleg azon vasut, melynek mérföldje itt 750 ezerbe kerül, ott nem szabad, hogy többbe kerüljön mint 500 ezerbe, így állnak a kamatozásba egyenlőn. Sőt

TÁRCZA.

Igénytelen vélemény

a magy. tud. Akadémia jelen munkássága felől.

II.

Ha a magyar tud. Akadémiától nem kívánhatjuk, hogy a szépirodalomt mitelje és terjeszsze, annyit méltán követelhetünk, hogy azt lelkiismeretesen ellenőrizze. És ez utóbbit annál inkább kívánhatjuk, mennél bizonyosabb, hogy ezen irányban az Akadémia sokkal többet képes tenni, mint bármely magán-szerkesztő vagy kiadó. Csak az Akadémia rendelkezhetik annyi s oly erővel, melyek minden tekintetben képesek volnának szépirodalomunk fejlődése felett őrködni; csak az Akadémia bír még mindig oly tekintéllyel, melynél fogva nemcsak meghonosíthatja, hanem gyümölcsözővé is teheti hazánkban a kritikát, azon kritikát, mely ha a magánosok által kiadott szépirodalmi lapok, vagy bármely más lap által képviseltek, rendszeresen minden eredmény nélkül elhangzik a pusztában; csak az Akadémiának lett volna s lehet azután is azon fontos feladata, hogy szigorú és igazságos bírakodása által irodalomunk haladását sátnyulását meggátolja, s annak új felvirágzását előidézze; szóval: az Akadémia az, melynek kötelessége volna Kritikai Lapokat szerkeszteni és kiadni. S ha az Akadémia ezen feladatának

megfelelne, a szépirodalom terén nem csak sokat, hanem eleget is tehetne, mert azt tenné, a mi nemcsak hasznos, hanem szükséges is.

De a mint az erőtakarékosság szempontjából óhajtanók, hogy az Akadémia ezen irányban való munkálkodását a szépirodalom ellenőrzésére szorítsa, másrészt követeljük, hogy főgyelmét a tudományosság művelésére és terjesztésére fordítani legelső kötelességének tartsa. Nemzeti műveltségünk — történetileg könnyen megfejthető — sajtóságaihoz tartozik az is, hogy inkább szívetel, mint fejtel. Nyilvános életünk mind a mozzanatai mutatják, hogy általában inkább érzelmeink szoktak bennünket vezérelni még ott is, a hol észszerűtbb volna csak a hideg kiszámító értelem parancsait követnünk. S valamint nyilvános és magán életünkben inkább hódolunk a szívnek, mint az esznek, ugy irodalomunkban is a költészetet tulságosan képviselve találjuk, de a mit mai napig majdnem egészen nélkülözünk, az a műveltség feje — a tudomány. Vannak irodalomunkban Kisfaludy-ak, van Vörösmarty, van Petöfi, van Arany stb. de nincs Humboldt, Schlosser, nincs Hegel, Liebig stb. Pedig tagadni nem lehet, hogy mai nap azon nemzet, a mely tudományos irodalmat nem bír, vagy elmarad, vagy idegen forrásokhoz nyúlni kénytelenítettvén, daczára minden, önállóság utáni törekvéseinek, a miveltebb külföldtől függni meg nem szünik. Oly idöket élünk, a melyekben a pusztáaesthetikai szívveltséggel már nem érhetjük be; oly idöket, melyekben egész Európában az érzelmet az értelem, az ábrándozást fásasztó munka, a költészetett a tudomány váltja fel. S nekünk van ropant költészetünk, de tudományunk nincs. Ezt

meghonosítani művelni és terjeszteni volna Akademiánk főfeladata.

Ezen feladat nehéz ugyan, de megoldható.

Ha saját nemzeti szempontunkból tekintjük a tudományosság roppant birodalmát, a mint sz. évezredek óta ezer meg ezer tényező fázadozása folytán mai napig alakult az különösen két egymástól különböző csoportra oszlik. Vannak a tudományosságnak egyes ágai, a melyek terén mi is részt vehetünk az europai műveltség további fejlesztésében, holott mások oly természetiek, hogy azokat sajátosságok kedvezőtlen körülményeinknél fogva legfeljebb meghonosítani s terjeszteni vagyunk képesek. Nyelvészettünk, irodalomunk, állami életünk, műveltségi állapotaink, régiségeink stb. szóval: hazánk, nemzetünk erkölcsi anyagi viszonyainak nyomozása, ismertetése azon tárgyak közé tartozik, melyeket illetőleg mi is gazdagíthatnók az általános tudományosságot, — ha t. i. ezen a terén a műveltség mai színvonalára emelkedve nemcsak valódi eredményekhez jutunk, hanem arról is gondoskodunk, hogy ezen eredményeket Europa mivelte köri tudomásul vegyék. Mi haszna, hogy a magy. tud. Akadémia gyűlésein pl. G r e g u s s megezőfolja Liebiget, H u n f a l v y P. megezőfolja Müllert? mi haszna I p o l y i, H e n s z l m a n u s mások ugyanott nyilvánított felfedezéseinek, ha minderről a mivelte világ nem tud semmit? Hogy daczára Akademiánk, daczára annyi kitünő tudósnak, kikkel dicsekszünk, az europai műveltség évkönyveiben magyar névre alig találunk, annak egyik főoka nyelvi elszigeteltségünkben is fekszik. A tudományosság műveltség nem ismer ugyan nemzeti korlátokat, de ne feledjük el, hogy a magyar nyelv

nem világi nyelv, hogy a magyar szellemi élet, az irodalom termékei a külföldön ismeretlenek, s hogy ilyenek fognak maradni mindaddig, míg azoknak ismertetéséről önmagunk nem gondoskodunk. Ki tudja, nem tanulhatna e már most is töltünk a külföld egyet-mást, a mit tudnia hasznos volna, ha elszigeteltségünkől kilépe oly utakra tennének szert, melyek hazai szellemi mozgalmainkat a világiműveltséggel érintkezésbe, kapcsolatba hoznánk! De ilyen utat alig képezhet valaki más, mint épen az Akadémia. A cseh tudós társaság német nyelven adja ki értesítőjét, a Pétervári orosz akadémia francia és német értekezéseket és könyveket nyomtat, és ezt mind csak azért mert az általános világiműveltségben részt akar venni, és vesz is. Ha B o e h l i n g k, C a s t r é n oroszul írják reánk nézve is oly nagy borderejű munkáikat, kinek használnak? — S így nem volna e czészert, ha a magyar Akadémia is szük korlátjaiból kilépe iparkodnék azon — netalán hazánkban tett — tudományos felfedezéseket, melyek a világirodalomba vághatnak, oly nyelven is napfényre hozni, mely Europa előtt ismertesebb, mint a magyar? — Annak tudata, hogy a magyar Akadémiában elhangzott szavak a mivelte világ legfővolabbi körébe is juthatnak, bizonyosan buzdítólag hatna a magyar tudórsra, ha így a magyar nemzetnek is sikertelne Akadémiája által a mivelte népek tanácsában szavazati jogot elnyerni, az nemcsak üdvösön hatna vissza saját műveltségi állapotainkra, hanem bizonyosan fényt is árasztana a Akadémiára, fényt a magyar névre.

ezen arány ha felállítható volna is, még az itteni építési rendszer előnyösebb, mert a kamatbiztosítás csak akkor veszi kezdetét, ha valamely vaspálya már kiépült s a forgalomnak átadott.

A kamatbiztosítás tehát csak akkor kezd terhelni az országot, mikor már érte az eléállított mű létezik, a forgalom élvezete megszerzte az aequivalens hasznot, sőt a befektetett tőke már évek alatt működik termékenyítőleg az országban, mielőtt még a kamatdifferenciák kiegyenlítése megkezdődne.

Ellenben a magyar rendszernél mielőtt még csak építeni kezdenének, már terheli a 7 1/2% az országot, s előbb kell a terhet hordozni, mint azon tőke valamit eléállíthatott volna, mi a teherhordozás alapjait növelje. És e körülményre itt nagy súlyt fektetnek épen oly országra nézve, melyben a kihirdetett kimutatások után az adóhátralékok oly nagyok, következésképp az adó-képesség oly súlyos állapotban van.

Ezeknél fogva ők úgy hiszik, hogy az osztrák kamatbiztosítási rendszernek sokkal több előnye volna kivált Magyarországon, hol előbb a fizetési képességet emelni kell.

De már a 7 1/2% kamatban is in these veszteséget számítanak ki. Mert ha Magyarország papiremissio útján állítaná ki a vaspálya építésekre szükséges pénzt, s így kellene 5%-tel biztosított papirokból 100 frtot kész pénzt kiteremteni, 7 1/2%-et számítva kamatba, papirokért csak 69% járna. Már pedig vaspályáknál a kibocsátani szokott prioritási kötvényekkel sokkal magasabbban kelnek el s ezekben is tetemes a veszteség, kivált ha feltesszük, hogy az állapotok consolidatiója által a hitel s ez által a papirok becsé emelkedik.

A 7 1/2%-es kölcsönrel tehát a 69% kurtus állandó, ez nem javulhat az adós országra nézve, míg ellenben a hitel javulása a papiremissióknál, az ország javára felhasználható.

Számtalan más hátrányait is emlegetik itt azon rendszernek, melylyel Magyarországon építkezni akarnak. Különböztetve ezen építkezések végrehajtása nem is a pénzügy hanem a közmunka ministeriumot illeti, s itt legalább nem hiszik, hogy a kormány az olesőbb s szilárdabb kiállítás problémáját megoldhassa, s meg vannak győződve, hogy a tapasztalás a magyarokat is más utra vezetendi.

Azt azonban, hogy lehet olesón — legalább tetemesen olesóbban — vaspályákat építeni, mint nálak kiállítatnak, nem vonják kétségbe, de ha ezen olesóság az által éretik el, hogy az építési tárgyak szilárd-ságából vonatik le, ezt ők oly eljárásnak tartják, mint a fősvény, ki mindig kétszer költ. Fahidakat például vasutaknál csak pazarlásnak tartják, mert az örökös igazítás, időnkinti kicserélés, a forgalom állandó akadályai s néha veszélyei, ezeket már igen hátrányosoknak s legirágábbaknak bizonyította.

Megirtam ezekben önöknek tájékoztatásul mindazt, mire nézve az itteni körök a magyar kölcsönhováfordításától tartanak. Önök kormányja fogja tudni s megválasztani, mi az országnak jobb és célszerűbb.

Az ipar és a törvényhozás MAGYARORSZÁGON.

VIII.

Eddig terjedt tehát hazai törvényhozásunk. A bekövetkezeti absolutismus alatt az ipartörvényho-zás nevezetes lépéseket tón. Különböztetve az 1851 február 6. kelt ideiglenes utasítás határozattan az engedélyezés terére lépett. Ez utasítás lényege kö-vetkező: Vallási vagy nemzeti különbség, a szülők állása vagy születés minősége miatt ezentul senki sem zárthatik ki valamely iparfoglalkozás üzése — vagy tanulásától. E szakasz által tehát különösen a zsidók, a cigányok, a törvénytelen szülöttek stb. már előbb az iparból kizártaknak nyit-tatott tér a mesterség tanulhatása. A ezeknek a czéh czime nem ad jogot, hogy valamely folyamo-dónak a hatóság által megengedett ipargyakor-lási joga ellen tiltakozzanak. Az ipar általában vagy gyári vagy kézműipar, ez utóbbi engedélyez-tett (sok esetben korlátozott) vagy szabad. Enge-délyezett kézműipar az, melynek üzletéhez átalá-nos ipartügyi vagy egyéb köztekinetekből különös hatósági engedély kívánatik. Ezen iparágakhoz tartoznak többnyire a rendes ipar foglalkozások, melyek eddig czéhileg voltak szervezve. Szabad kézműipar az, mely személyes kellékek kimutatása nélkül a hatóságnak egyszerű a bejelentésről szóló bizonyítványa mellett gyakorolható, ily iparosok a vászonszövés, divatárnsői munkák, varrás, him-zés, csipkeverés, vattakészítés, közmetszés, zomán-csozás, viaszfejtés stb. — Korlátozott azon ipar, mely közvetlenül helybeli foglalkozást tüzvén ki

ezélul, s így az engedélyezés a helybeli szükség és a létező iparágok közt lévő helyes arányra kell tekintettel lenni, pl. ily mesterséget gyakorolnak az ácsok, aszulfűvesek, csatornatisztítók, cserepezők, gyógyszerészek, gyógykovácsok, hűstűstők, paez-losok, kolbászsinalók, kéményseprők, kőművesek, kövezetrakók, kútesinalók, mészárosok, pastétom-sítók, serfőzők, vendéglősök, stb. — Hogy enge-délyezés alá eső ipart gyakorolhasson valaki meg-kívánatik a nagykorúság, erkölcsös és fedhetlen életmód s gyakorlati képzettség. A gyakorlati kép-zettség az iparág rendszer tanulásáról nyert bizo-nyítvánnyal, jól eltöltött legalább hat legény és vándorlasi év kimutatásával igazolható. Minden en-gedélyezett iparos jogosítva van a közönséges nap-számok és munkásokon kívül saját, de nem más iparbeli legényeket és tanítványokat felfogadni és tartani, az iparághoz szükséges nyers anyagokat és félgyártmányokat bárholnan megszerezni; azon község területében, melyre üzletjogot nyert, üzletét egy helyről a másikra átviheti, azon kerületben, melyre jogot nyert ipart üzni készítményeit házá-ban épügy, mint lakházán kívül egy (de csak egy) nyilvános árulohelyen pl. boltban eladhatja. Az iparosok könnyen rendszeresen levelesítve a kereskedési könyvekhez hasonlóan fél bizonyítékot képezhet-nek a bíróságnál. Az eddig létező czéhek ezen ideiglenes utasítás által meggyavattak ugyan to-vábbra is, de új czéhek alakítása mindaddig, míg e tárgyra nézve végleges ipartörvény nem hozatik, meg nem engedhető. Az eddig fennálló ezekre nézve pedig az határozatik, hogy e czéhek csupán szabad, kézműüzleti, jótékony és vallásos czélok elérése, és iparrendőri felügyelet végett tartanak fenn továbbra is, a ezéhek azonban az iparrend-szer ellenére semminemű kizárolgás jog vagy kí-váltság nem illehet. Az egyes ezekre vonatkozó és szervezetenkét illető külön ezekezikkek vagy czéh-statutumok csak annyiban bírnak érvényvel, a mennyiben a középiparrendszer — és közczéhrend-tartással nem ellenkeznek; végre az engedélyezett iparok tekintetében fennálló közrendszer szabályok a czéhileg üzött mesterségekre is kiterjednek.

E rendelet képezi az átmenetet a czéhrendszer s az iparszabadság között, nagyban megtörte nygan e rendelet a czéheket, de káros hatásukat époly kevésbé törthette meg, mint nem törte meg a 1859 decz. 20. án kelt és 1860. máj. 1. én életbe léptezett iparpátens. Mindkét rendelet legyezte némileg a czéheket, félt a végleges megszüntetéstől, s azért látjuk, hogy még ma napig is fennállnak s virágoz-nak hazánkban e kevés társulatok, melyek irányá-ban minden kimélet bün a nagy közönség ellen. Lá-suk azonban előbb az eddig nálunk is még ér-vényben (ha nem jogilag de tetteleg) levő iparpátens annyival is inkább, mert ez képezi a leendő tör-vényhozás kiindulási pontját. Annira átment már az életbe a pátens, oly sok magán és közjogi visz-szonyt szült, hogy egyszerűen az 1848 előtti állap-ot kiindulási pontul venni nem lehet, de nem is kívánatos. Az ipar terén az 1848 év előtti korszak nem oly keesegető, mint a politika terén.

Ez alkalommal az osztrák iparpátensét fogjuk taglalni.

Az 1859. dec. 20. kelt nyiltparanes rendeletei következők: Minden ipar, mely nem köttetik enge-délyhez, szabadon gyakorolható. Engedélyezendő ipar következő: 1) mindazon iparok, melyek tár-gyát irodalmi vagy művészeti termékeknek gépi vagy vegyszeti uton való többszörözése vagy az ez iparozikokkal való kereskedés képezi; 2) ily ter-mékekre nézve alakuló kölcsön, intézeti és olvasó-kabineti vállalatok; 3) időszakai személyszállító vállalatok; 4) azok iparai, kik közhelyeken szem-lyszállító eszközöket mindenki használatára ké-szen tartanak vagy szolgálatra kínálnak, mint bérszolgák st. cf; 5) a hajózási ipar; 6) építő mes-terek, kőművesek, kőfaragók és ácsok ipara; 7) a kéményseprők ipara; 8) a csatornatisztítók ipara; 9) a nyúzók ipara; 10) a fegyverek, lőtárgyak ké-szítése és árulása, különösen a puskművesek ipara; 11) a tüzművészeti anyagok és tüzművészeti tárgyak készítése vagy árulása; 12) viselt ruhák-ka és használt ágyakkal, viselt fehérműtűkkel, régi ékszerrel és fémcszörzökkel való kereskedés (a zsidóipar); továbbá zölgyra kölcsönadás, amennyiben ez általában törvényesen meg van engedve; 13) a mérgek és gyógyfüvek árulása; 14) a vendéglős és italmérés ipar.

Mielőtt a pátens további részletezésébe bocsát-koznám meg kell jegyezmem, hogy az ipar szó alatt a német „Gewerbe“ szó fogalmát kell értenünk, azaz minden hivatás és üzletszerű foglalkozást ipar üzlet, Gewerbenek mondva; ez ugyan a magyar ipar szó természetén ellen van, mert a kereskedő, az író, a művész, a zenész stb. iparáról nem hallottunk az osztrák pátens előtt semmit, ily kevésbé hallottunk étel és ital árverési iparról sem.

Aki nyomdászipart akar gyakorolni, az enge-délyt csakis úgy kapja, ha képzettségének bizonyít-ványait bemutatja, s az engedély csakis oly hely-lyekre adatik meg, hol rendőri közegek léteznek.

Gyakorlati képzettséget tartoznak bizonyítani a hajósok, építésszek, a kéményseprők, a lőszerkészít-ők a tüzművészeti anyagok és tüzművészeti tárgyak készítői, valamint a mérgeárosok is.

Építésszek, kiknek vezetése alatt különféle

építő iparbéli munkások dolgoznak, három havi alkalmazást valamely építészeti iparnál vagy építészeti igazgatóságnál tartoznak kimutatni s azonfelül még az országos építészeti igazgatóság-tól a megkívántató ismeretekről bizonyítványt kell szereznők.

Egyébiránt valamely ipar önálló gyakorlása minden önjogu személynek, tekintet nélkül a nemre, jogában áll, ha ebbeli minőségét büntet, vétség vagy kihágás folytán el nem veszté. Valamely iparüzlet kezdése az illető politikai (városi vagy megyei) hatóságnak bejelentendő, mely a bejelentő személynek, ha ellene kifogás nem forog fenn, iparjegyvet ad. Minden beadvány, mely ipart jelent be, vagy iparendélyért adatik be, bélyegköteles. A honossággal az iparüzési jog mi összeköttes-ben sincs, azaz míg előbb ki sem lehetett mester, ha csak az illető város polgára nem volt, mely mi-nőséget a közporkorisan rendezett városokban tetemes anyagi áldozatok nélkül, egyhamar meg-szerzeni nem lehetett, addig ez iparpátens életbe léptetése folytán minden honpolgár, bárhol szüle-tett s bárhová lett volna honos is, mindent ipart gyakorolhatott. Külföldiek azonban ipso jure még nem lehetnek iparosok, ezekre nézve külön minis-terialis engedély kívánatik, azonban megkell vallani, hogy e tekintetben a lejárt idő alatt a szá-badelvőség hiánya miatt a ministerialis hivatal-nokok ellen, panaszt nem tehetni.

Mindazon iparhelyiségek vagy telepekhez, me-lyeken tüzhelyek, gőzegek vagy vízahajtógépek al-kalmaztatnak, vagy melyek egészségtelen kihátá-suk, a közbátorlétet veszélyeztető eljárás, ros szag terjesztése, vagy renkívüli nagy zaj folytán a szom-szedságot veszélyeztetik vagy terhelik, külön hely-hatósági engedély kívánatik. Sőt a következő iparte-lepeket csakis a hirdetményi eljárás után lehet megnyitni; a hirdetményi eljárás alatt (Edic-talverfahren) értjük az ipartelep tözomszedjainak egyenes megkérdezését a hatóság részéről az írant valljon a tervezett ipartelep ellen kifogásuk nincsen e? Ez ipartelemek következők: a gypnes-teri telep, tüzijáték és tűziszerek készítésére szol-gáló helyek, trágyagyárak, fagyúolvasztók, gyer-tyaöntők, szappanfőződé, enyvfőződé, esont-féherítések, esontégetőhelyek és esontázó malmok, viaszkosváson gyárak, gyorsféherítők, kenderáz-tak és száritók, bélhűrkészítő helyek, arsenikhu-tak, sósav, salétromsav, salmiak gyárak, coaks-készítő telepek, kőszénkátránykészítők, mészége-tések, gyppegétek, koromégetők, légszuszogógyárak, ívegghuták, tükör-foncsorgógyárak, téglá és agyag-égetések, ezukorgógyárak, vegyszergógyárak, olajgyá-ruk, timártelepek, vágóhidak, folt és szennytisztító műhelyek, huták és hámorok, s oly művek, melyek vízerővel dolgoznak.

Az iparos az iparendély által következőkre nyer jogot: az iparozik előállításához szükséges habár különböző mesterségekhez tartozó, munká-latokat egyesítheti, s erre nézve különféle mester-embereket felfogadhat; saját készítményeit ép úgy, mint a más által készített saját mesterségbeli ipar-cikkeket eladhatja, tehát a csizmadia nemcsak saját készítményeit, hanem bárki által készített eszmákat árulhat; — több műhelyt s több eladási helyiséget birhat; — iparozikkei bárkinek s bár-hová bizományba adhatja, megrendelésre bárhová szállíthat készítményeket; — saját lakhelyén kívül más helyiségekben üzletflokotokat nyithat; — más helyekre költözhetik anélkül, hogy képzettségét ott ujonnan kellene bizonyítani; — megrendelő-séket u. n. üzleti utazók által kerestethet.

Ha azonban az iparos az iparjegy kinyerése után valami törvényes kellék tekintetében fogyat-kozást szenved, az iparüzletétől utóbb is eltilthatik. Az iparos iparozikkeit országos vásárokon szaba-don árulhatja. Heti vásárokon csak mezőgazdasági termények, a napi fogyasztásra szükséges szerek és iparozikok is, de csak helybeli iparosok által árulhatatnak.

A segéd alkalmazása, javadalmazása és egyéb viszonya, a szabad egyezkedésnek tárgya A segéd nek megtiltatik az önkényesről ünnepek tar-tása, megtiltatik a saját számadására s ura enge-delme nélkül való munka, megtiltatik továbbá a segédeknek, hogy összebészélesek által, vagy más, módon munkaodójkótt bizonyos engedményeket kiesikarni. Minden segéd munkakönyvvel látatik el, e munkakönyvet a politikai hatóság állítja ki s e munkakönyvbe a munkás magaviselete szolgál-tati idő tartama alatt beíratik. E munkakönyvbe a munkaodó a magaviseletről csak akkor ír be meg-jegyzést, ha az tisztességos, illendő vagy díeséretes, ellenkező esetben, az illető rovat egyszerű vonás által töltetik ki.

Nagyobb iparvállalatokban (pl. gyárakban) a munkaszemélyzet jegyzőkönyve vezetendő, egy szersmind a munkarend kifüggesztendő, és segéd-péntárokról gondoskodni kell.

Inasokat csak azon iparos tarthat, ki maga is már 24 éves. Azok, kik büntet miatt átalában, vagy nyeresékedésből vagy közérkölcöség ellen elkövetett vétség miatt elíteltettek, vagy kiknek átalában az inasztartás meg van tiltva, inasokat nem szabad tartaniok. Az inasokat illető feltételek szintén magánszerződés tárgyai. A tanulási idő befejezte után köteles a mester kívánatra bizonyít-ványt adni.

Azok közt, kik egyenlő vagy hason ipart üznek egy és ugyanazon községben társulatok tartatnak fenn, vagy ha e társulatok még nem léteznének, ilyenek újra alakítandók. Ily társulat tagjává mii-den iparos lesz, mihelyt az ipart önállóan gyako-rolja. A segédek és tanulók szinte tagjai ezen egyesületeknek, mely társulatok ezéjla a társu-latok érdekeinek emelése; különösen gondoskodni atársulati tagok egy másközi helyes egyetértéséről, a netán felmerülő czivódások kiegyenlítéséről, szakiskolák alapításáról, a tagtársak segélyezé-sére szolgáló pénztárak alapításáról s helyes keze-léséről, az ipar és kereskedelmi kamrákhoz felter-jesztendő ipari kimutatásokról, végre a társulat tagjaira nézve, fontos közigazgatási működésekben közreműködni.

Legénysegélyző egyletek is alakíthatók; s ily pénztárak kezelésénél a legények is befolyhatnak. Ily pénztárak alakításához meghatározandó ösz-szegek nem lehetnek nagyobbak mint 3%, minden munka forint után. Hogy a munkaadó s munkások egymást könnyebben felalálhassák, az illető tár-sulatoknál előjegyzések készíttetnek, melyekbe mind a munkakeresők, mind a munkaadók felje-gyeztetnek. A társulatok alapszabályai a politikai hatóság által jóváhagyandók. Lényeges részt ké-peznek a segélyezésre vonatkozó intézkedések. A társulatok a hatóság uralma alatt állnak, mely biztos által örködik a rend felett.

Az iparendély visszavonathatik, ha az ipa-ros büntettet, vagy az adótörvényvel ellentétes eselekményt visz véghez, az iparendély megszünt-tetését az iparhatóság mondja ki. Az iparhatóság az iparendélyt örökre vagy csak ideiglenesen is megszüntetheti.

Dologi iparoknál, pl. valamely házhoz köttöt koresma, kávé üzletnél, az eddigi tulajdonos jogát azontúlra is eladhatja.

Ezek dióhéjba szoritva az 1859 iki ipartör-vény rendeletei. A szellem kétségkívüli szabadság meghonosítását ezéozza az ipar terén is; ánde a czéhrendszer bizonyos tekintetben legyezte, amennyiben nemcsak, hogy a volt ezéheket meg-hagyta, s új testületek alakítását paranesolta, ha-nem még minden egyes iparost kényszerítette is arra, miszerint a czéhbe, illetőleg a társulatba lép-jen és annak minden terhéit akar akarta, akár nem viselje.

A törvényhozás működése.

A képviselőház oct. 22. diki ülésé-ben adták be a szavazatokat a Somssich Pál által indítványozott 11 tagú küldöttség megválasztására. A baloldal részéről sokan nem szavaztak, a szélső baloldal tagjai pedig ki is jelenték, hogy nem akarnak szavazni.

A szavazás eredménye az oct. 23. diki ülésben hirdettetett ki s e szerint a küldöttség tagjai meg-választattak.

Beadott 204 szavazati jegy, ezek között üres volt 7. A bizottság tagjainul megválasztattak: Bónis Sámuel 195, Gószdu Manó 192, Várad Gábor 162, Fülepp Lipót 189, Perczel Mór 189, Horváth Lajos 188, Madocsányi Pál 188, Vadnay Lajos 186, Botka Tivadar 185, Fábian Gábor 184, Kemény Gábor b. 184 szavazattal.

E bizottság azonban még meg sem alakult s máris elveszté egyik tagját, Bónis Sámuel, ugyanis a reá esett választás alól fölmenteni kérte magát és pedig részünt azért, mert ügyis sokféle bizott-ságba levén választva, tömérdek dolga van, más-résztől pedig azért, mert ő — ugymond — a régi kor embere s mint ilyen, nem tudja levetni a régi kor szokásait s így azon patriarchalis viszonyt sem, melyben mint ugyan azon egy megyebeli — szabocsi — követ Böszörményi, szintén szaboc-si követtel áll. G o z s d u M a n ó igeikezett ugyan Bónis aggodalmait eloszlalni, de ez megmaradt ké-relme mellett s a ház föl is menté. Így a bizottság csak 10 tagból áll, kik az ülés után ázonnal megala-kultak.

Az ülésnek még ezenkívül különös érdeket adott a szélső baloldalról történt felszólalás, két interpellatio s egy határozati javaslat. A felszólá-lást Madarász tette, s azt követelte, hogy azon képviselők, kik tegnap kijelenték, hogy nem szá-vaznak, a jegyzőkönyvben szám szerint említés-senek meg. Miután ez máskor is így volt szokás-ban, a ház ezt most is teljesítette. Az e fölötti vita folyamában P u l s z k y fölemlíté, hogy Angliában nem tűrik meg, hogy valamely parlamenti tag ne nyilvánítsa véleményét, hanem erővel is a szá-vazásra kényszerítik, mi sok derültséget okozott s ugyan ily hatást tett Pataynak erre mondott tiltá-kozása: hogy ő ezt a jogát ugyan fel nem áldozza!

Az első interpellatiót Manojlovics E m i l intézte, és pedig a belügyministerhez, felhiva azt, hogy miután az 1848. 20. t. cz. teljes épségében visszaállítottott s ez a különféle vallás felekezettek között „tökéletes egyenlőséget és viszonzosságot“ állapít meg, a görög keletiek ne kényszerítessenek a rom. kath. ünnepek megülsére, miután a rom. katolikusok semmi tekintettel sincsenek a gör. ke-letiek ünnepeire.

A belügyminister az interpellatiót írásban kérte ki, hogy arra tüzetesen felelhessen, de egy-

szersmind megjegyzé-merítő intézkedés tör-sében a kölesönös e viszonzosságot fenntar-dett Ujvidék városár-tól. A másik inter-volt, ki arra hiva a terjeszse elő a mar-melyről a birodalmi szó volt. A pénzügyi ki az interpellatiót.

Végre a baláro-K. nyújtá be, s ebbé-mentse ki a ház e adóra vonatkozó sz-községek már most évek-re.

Ezt ki fogják tárgyalásra kitüzn!

A bírói

XI. gyűlésén több-le. — Érdekes ezé-nek kérvénye, kinus apéczakolostor adatván, atyai jog-ján kéri az alsó há-ik gyűlésen szóba-a igazságügyminis-tudja ki. — Hye á-dett, a rendőrség felvette a jegyző-leány oda nyilat-határozva a keres-el az atyai házat, hogy atya igen-kellőleg, hogy né-szúrta, többször fe-hevessége miatt o-talmaknak van k-kívánja, vagy l-jelenlétében. — E-leány határozotta-már csak arról o-mind a kolostor az elsőben tartó-z-dikban veszedelm-melyet, ha érden-közölni, midőn-támaszkodhatnak-ügyvéd fogalmazó-íránt. E kérvény-ez nyilatkozók e-ki törvényjavasl-volt napi renden-de be nem fejezt

Oct. 22. i-sági törvény tár-részt.

Az urak-sén a honvédelm-dása szerint elfé-és az ab instant-kozó törvényjav

A k

Vallás-isterium-uj gymnasium-tégyében, ho-sebb megvitá-nasium és gym

Vallás. He-Magyar p-mondattani ala-helyesírás, mo-Az előadás gy-szétletése, vers

Latin nye-bővíteti egyen-szükségesebb k-kalmazása. Gy

Földrajz.-és matematik-hoz mért álta-szág és az aus

Mennyiség-ből az egész sz-négy alapmive-nes vonaloktró

Rajz. Het-rajz, sordony

Testgyak-Szépírás.órán.

Heti óras-Jegyzet-nyelv szabad

Magy-thautuli törv-foglalkozik, m-ára a válas-Történeje

sersmind megjegyze, hogy a mig e tárgyban ki-
merítő intézkedés történhetik, az ünnepek megülé-
sében a kölesök egyezkedés által megállapított
viszonyosságot fenntartani rendelte el. Így intézke-
dett Újvidék városára nézve is.
A másik interpellatio Bobory Károlyé
volt, ki arra hivat fel a pénzügyministert, hogy
terjeszse elő a márt 8-iki miniszteri egyezményt,
melyről a birodalmi tanács f. hó 15-iki ülésében
szó volt. A pénzügyminiszter szintén írásban kérte
ki az interpellatiót.
Végre a határozati javaslatot szinte Bobory
K. nyújtá be, s ebben azt indítványozza, hogy je-
lentse ki a ház érvénytelenségeknek a fogyasztási
adóra vonatkozó érvénytelenségeket, melyeket némely
közsegek már most kötöttek az 1868. és következő
évekre.
Ezt ki fogják nyomtatni, és annak idejében
tárgyalásra kitűzni.

A birodalmi tanács oct 21-iki
XI. gyűlésén több sürgős kérvény tárgyalása folyt
le. — Érdekes ezek közül valami Radauski héber
nek kérvénye, kinek leánya a lemebergi benedicti
nás apácakolostorba menekült és innen ki nem
adhatván, atyai jogának védelmére távsürgöny út-
ján kéri az alsó házat. E kérvény már a XXXVIII-
ik gyűlésen szóba került, a ház akkor megbízta
az igazságügyministert, hogy a dolog mibenlétét
tudja ki. — Hye jelenti, hogy az ügyben intézke-
dett, a rendőrségi igazgató egy kerületi biztossal
felvette a jegyzőkönyvet, melyből kitűnik, hogy a
leány oda nyilatkozott, miszerint régóta el van
hátározva a kereszténységre térni és ezért hagyta
el az atyai házat. Ezen kívül panaszkodott a leány,
hogy atyja igen rosszul bánt vele, nem látta el
kéllőleg, hogy néhány hónap előtt késsel meg is
szúrta, többször fejszét dobott utána, hogy atyja
hevesége miatt oly kellemetlenségeknek és bán-
tatásoknak van kitéve, miképen atyját látni sem
kivánja, vagy legfeljebb valami hivatalnoknak
jelenlétében. — E találkozás is megtörtént, és a
leány határozottan akarja mellet maradni. Most
már csak arról van szó, hogyan helyeztessék el
mind a kolostoron mind atyja házában kívül, mintán
az előben tartózkodnia törvénytelenség a máso-
dikban veszedelmes. — Más ily eset is merült fel,
melyet, ha érdemes, akkor fogunk olvasóinkkal
közölni, midőn közléseink biztos eredményekre
támaszkodhatnak. — Igen fontos kérvény a bécsi
ügyvédfigalmazók, az ügyvédkezés szabadsága
iránt. E kérvény egy bizottságnak adatik ki, hogy
ez nyilatkozzék előbb elvileg, és azután dolgozzon
ki törvényjavaslattal. Ezek után a házassági törvény
volt napi renden, melynek tárgyalását elkezdték,
de be nem fejezték.

Az oct. 22-iki XLI. ülésen folytatták a ház-
assági törvény tárgyalását és befejezték az általános
részt.
Az urak házána ok, 22-iki XIII. ülés-
sén a honvédelmi törvény az alsóház megállapo-
dása szerint elfogadtatták. A büntetőtörvény novella
és az ab instantia elítélés megszüntetésére vonat-
kozó törvényjavaslat 3-ik olvasásában elfogadtatták.

A kormány működése.
**Vallás- és közoktatási mi-
nisterium** Ez alkalommal közölték meg az
új gymnasiumi és realgymnasiumi tantervet rész-
leteiben, hogy majd legközelebb annak tüzete-
sebb megvitatásába bocsátkozhassunk. A realgym-
nasiumi és gymnasiumi tanterve pedig ez:
I. osztály.
Vallás. Hetenkint 2 órá.
Magyar nyelv. Hetenkint 3 órá. A nyelv
mondattani alapra fektetett alaktana. Szóképzés,
helyesírás, mondatok készítése. Értelmes olvasás.
Az előadás gyakorlására, kisebb történetek elbe-
szelése, versek elszavaltatása.
Latin nyelv. Hetenkint 6 órá. Egyszerű és
bővített egyes mondatokra fektetett alaktana, a
szükségesebb mondatnani szabályok gyakorlati al-
kalmazása. Gyakorlatok írásbeli kidolgozása.
Földrajz. Hetenkint 2 órá. A föld természeti
és matematikai rajza, kis gyermekek felfogása-
hoz mért általános főbb vonalokban. Magyaror-
szág és az ausztriai birodalom általános áttekintése.
Mennyiség. Hetenkint 5 órá. A számtan-
ból az egész számnak, a közönséges és tizedes törtek
négy alapművelete. A mértani alaktanból: az egye-
nes vonalokról, a három- és sokszögekről.
Rajz. Hetenkint 4 órá. Szabadkézi, mértani-
rajz, sodrony és faminták után.
Testgyakorlat. Hetenkint két órá.
Szépirás. Hetenkint 1 vagy a hol szükséges 2
órá.
Heti óraszám. 25 vagy 26.
Jegyzet A műtérnek, a francia, olasz és angol
nyelv szabad tantárgy.
(Folyt. köv.)

Lapszemle.
Magyar lapok. A P. Napló a laj-
thautani törvényhozás egy lényeges kérdésével
foglalkozik, miként történjenek a delegatio szá-
mára a választások.
Történjék-e szabadon a birodalmi tanács ple-

numából, vagy csoportok szerint, meghatározatva
a minden csoportot megillető szám.
Az ügy rendkívüli fontosság, mert magát a
delegatio lételet fenyegeti. Az összeültetés azon
két csoport közt áll elő, mely mindkettő sympathi-
áinkhoz oly közel áll, t. i. a német és lengyel.
Sajnálunk kell, hogy a dolog épen oly két cso-
port közt állítatik élére, mely egymásközt szoros
összetartásra van utalva, s minden esetre óhajtható
volna, ha a birodalmi tanács ép úgy, mint mi, a
viszonyok sajátosság voltát, ne tévesztendő szem
elől, s abban lenné a szövetségi új formák előnyét,
hogy belügyi rendezkedésben az államgyémi te-
kintetek számbavételének tág mezőt enged, s ez
által a kielégítést könnyíti.
Mi Erdélyvel és Horvátországgal állunk szem-
ben Két különböző factor külön követelésekkel, s
nem egyenlő viszonyokkal áll előtünk. Mi e vi-
szonyokat teljesen méltányoljuk, s mert Horvát-
ország egészen más tekintet alá jő, neki fehér
lapot nyitottunk. Magyarország s Erdély egy szí-
vnek két kamarája — így tekintették nálunk —
ehéz képest intéztük vele dolgainkat. Horvát-
ország társország tagabb igényekkel, s a szerint
hagytunk fel számára tért.
Tegyenek így a Lajthán tul is.
A lengyelek állása a birodalom csoportulási-
ban sajátosság. Nem tartoznak az örökös tartomá-
nyok, nem a magyar korona csoportjába. Nekik
szertintünk is e viszonyról, de sok más tekintetek
ből önállóbb helyzet competál, s az autonomia tá-
gabb köre illeti meg, mint az örökös tartományokat
egymásközt.
Ez azért nem federalismus, csak a viszonyok-
nak s történelmi állapotoknak tett concessio, a
helyzet követelményei szerint.
Hogy a lengyelek minden eventualitás felibe
akarják helyezni a delegatióbani képviseltesüket,
erre jogosultságokat senki sem tagadhatja, ezt biz-
tosítani kell.
Egyébiránt hogy külön érdekek ha létezők
biztosítottok kívánunk s egymás discretiora nem épí-
tenek, ezen nincs mit megütközni. A jog érvény
keres, és ezen érvényt nem mások jóakarattól
akarják felfüggeszteni, hanem a törvényben bizo-
sítva látni.
Különös szeszélye lehet a „Hon“-nak, hogy
politikai irányával ellentétben, egyszerre építgetni
szeretne — postaházát. Építészeti aesthetikáját
nem elégti ki a mostani postaház. Ujat szeretne.
De, hol vegye? A honvédelmi törvény nem akar
kérni e célra. Két tér van Pesten, mire a haute
financie már régóta farkasszemet néz: a barátok
és szertviták kertje. Ez írja, hogy midőn azokat
azt illető szerzeteseknek adományozták — Pest
csak falu volt. Most már város lett, tehát, a jogos
birtokosoktól a kerteket elvehetni.
Cserkesz jognézet. Az állam alkotmányos vi-
szonyok között jogelvet legkevesebbé sérthet — az
autonom érdekeket pedig kímélni tartozik. A két
kerthez talán a katolikus egyházközsegek is
lenne némi mondani valója. Hagyjuk csak a fele-
kezeti érdekeket az ő rendez menetekben, s ne
tépjük azok ingerlésével is az oly szükséges nem-
zeti összetartást.
A „Hon“ utolsó számában ismét Jókai val
magával találkozunk, s ez minden esetre ese-
mény. Hiában, megszoztatták a két nagy pártlap
bennünket ahoz, hogy a főszerkesztő megjelenését
közönsége előtt eseménynek tekintik.
Móhón nyulunk ennélfogva a laphoz, ha K e-
mény vagy Jókai nevével vagy előbbitől látjuk.
A felhívott számban azonban Jókai akar
eseményt csinálni Bösözörményi casusából, de biz
ez nehezen sikerül neki.
A dolog igen egyszerű, a kérdés tiszta:
A törvényhozás fentartotta magának igen he-
lyesen azon jogot, hogy maga ítélje meg: van e ok
reá, hogy valamelyik tagjára nézve az immunitás
felfüggesztessék vagy sem?
S épen mert minden alkotmányos országban
pártok léteznek s ezen pártok legmarkirtabban a
törvényhozás terén lépnek elő, igen bülesen teszi
az országgyűlés, ha ilyes kérdést, melyre a párt-
szin könnyen ráfogható, kiváló figyelemmel tár-
gyaltat s annak kellő alapot készített.
Ebben az országgyűlési majoritás nem itéli
el az oppositio egyik töredékét, csak a felett mond
határozatot komoly előleges biztommányi vélemé-
nyezés alapján: van e elég törvényes indok vagy
látzat, hogy egyik tagjára nézve az immunitás
megszüntessék?
Ezért bizony nem volt érdemes a girondisták
tragicus történetét felidézni, s hiszük maga J o-
kai is felkaczagott, midőn azon francia korszak
nagy alakjainak szerepét kelle képzoleteben itt
Pesten a törvényhozók közt kiosztani, s midőn a
szélső bal girondistái közt kelle Vergniaud, Bris-
sot, Barbaroux alakjait kikeresni. — Ebben —
hiszük — még az ő gazdaj képviselőde is pogá-
nyul eserben hagyhatta.
De ha a történelmi vonatkozásban nem volt
szerezés, azt épen komolyan tanácsoljuk, a szá-
raz, rideg, kedélytelen jognak hagyjon Jókai
békét. Ez nem neki való. Senki sem fogja ugyan
neki betudni komolyan, ha e téren téved, de még
sem szerettünk Jókaitól olvasni olyféle állítást
hogy: ha a kir. fiscus rámutat egy képrise-

lőre s azt eskütszék elibe kívánja, nem szabad
kérdezni: minő a vád? azt kell reá felelni: itt van
tessék!
Szép képviselői immunitás volna biz ez az el-
lenzéki föllep tanai szerint!
A „Magyar Ujság“-ban Irányi Daniel be-
rekeszti Deák jellemzését mint vezérét.
Bosszantó e vitában, mely a közönségi törvé-
nyek lényegét illeti, hogy azon oldalról mindenkor
előhozatik a vád, de minden magyarázat vagy in-
dokolás nélkül.
Deák elhagyja az ősi jog terét —
Az ország önállása s függetlenségéből valami
lényegest lealkudott —
Az 1848-ki törvényektől elállott, s b.
Ez s ilyesek mondatnak el, a nélkül, hogy
valaki ezen vádlók közül specialisálta volna, hol
s miben történt az 1848-ki törvények feláldozása.
Feláldozott igen, két törvényezikket, melyet
az 1848-ki törvény bevallott alapjának megdönté-
sére csuszattak be a forradalmi szellem, s mely a
dolgok normalis rendében nem maradhat fen:
egyik: a királyság megosztása —
másik: a diéta permanentiája.
Ezenkívül semmit, de egy hajszályt sem ál-
dozott fel az 1848-ki törvényekből, a fentebbieken
kívül, mi a nemzetre nézve becsesel bir.

Bécsi lapok. Ö Felsége october 21-én
reggel gr. Andrássy miniszterelnök és b. Beust
birodalmi kancellár kíséretében indult Párisba.
Az ocsi pályaudvaron a badeni nagyherceg és
porosz király által üdvözöltetett. A találkozás is
mindkét részről barátságos és szíves volt; az
any-í pályaudvaron a püspöki és polgári hatósá-
gok által fogadtatták; a kormányzó parancsnok
a maies ek és helyhatósági hivatalnokoktól környé-
kezve beszéddel üdvözölte ő Felséget, melyben a
városnak úgy mint az egész francia népnek tisz-
teletteljes rokonszenvét emelte ki, melyben az osz-
trák császár mindig találkozott, és ez utjában is
találkozni fog. A beszéd végén hatalmas éljenek
harsogtak.
Párisban Napoleon legnagyobb pompával ké-
szül ő Felséget fogadni. Ezen utból nemcsak a két
uralkodó-háznak benső barátságos összeköttetésére
lehet következtetni; de igen nagy valószínűséggel
arra is, hogy az olasz ügy, békés lábón, diploma-
tice fog megoldatni. Legalább igen sok okunk van
ezt hinni, miután a francia fegyveres interventio-
nak francia részről történt legújabb felfüggeszté-
sét és a Ratazzi-ministerium lekötéséről keringő
bár még egészen be nem bizonyult hír csakis ilyen
megoldásra való hitet enged táplálnunk, miután
Napoleon határozottan kijelentette, hogy a szept-
temberi szerződés fenntartása mellett mindent kész
elkövetni és így a római kérdést a felkelés eszkö-
lése által nem megoldani Olaszországnak nagyon
is érdekében van. De nemesak a római kérdés bé-
kes megoldását lehet innen következtetnünk; de
igen valószínűnek tartjuk, hogy a salzburgi augusz-
tusi találkozásból diplomatai körökben megszülem-
lett rémképek alkalmasint egész Európára mo-
solygó békekezozat fognak ölni. Érdekében van e
béke minden európai államnak, de leginkább a
politikai felelőre merült Olasz, Porosz, Ausztria-
és Franciaországnak. — És ha figyelemmel ki-
sérjük a legutóbbi idők politikai jelenségeit: a
négy udvarnak csaknem folytonos s alig-alig rövid
intermezzók által felbeszakasztott közlekedése jó
hittünket csak megerősíti.

BELFÖLD.
Buda, october 20. Néhány nap előtt egy
felhívást olvastunk a lapokban ötös aláírással,
melyben Buda város értelmisége felszólítottatik egy
népnevelési egylet alapítását célzó tanácskoz-
mányban részvételre.
Ma az értekezlet csakugyan meg is tartott a
takarékpénztár termében, és pedig igen nagy rész-
vét mellett; minden osztály képviselve volt, ott
volt Karácsonyi gróf, a budai polgármester, képvis-
elve volt a miniszterium, a városi tanács, az ügy-
véd kar, a polgárság, a tanárság, sőt daczára,
kogy vasárnap délelőtt volt a gyűlés, még a pap-
ság is.
Az értekezletben elnökölésre gróf Karácsonyi
Guido, a toll vezetésére Ribáry gymnasiumi tanár
kerettek fel.
A népnevelési egylet szükségességét és célját
Hunfalvy János tanár fejtegette, beszéde nagy
figyelemmel hallgattattott. — Előadá, statistikai
adatokkal illusztrálva, mennyire hátra van népne-
velésünk más országoktól, különösen Poroszorszá-
got emelte ki és Franciaországot, mely utóbbi
újabb időben a kormány erőlyes intézkedése kö-
vetkeztében szintén hatalmasan haladt előre a nép-
nevelés terén. Felemlíté az egylet szükségességét,
főleg alkotmányos országunkban, hol a közönség
nagy része kellő miveltiség hiányában, alkotmányos
jogainak öntudatával sem bir, s annak gyakorla-
tára képtelen, az egylet hivatása felébrszteni a
művelődés szükségességének öntudatát a népben.
Elismeri, hogy az egyház és kormány sokat
tehetnek és tettek is a népnevelés érdekében, de
nem tehet meg mindent, s azért a polgárzatnak is
igen szép hivatás jutott e téren, melyet gyakorolni
a népnevelési egyletek által lehet leghegyesebben.
E beszéd után Ribáry belügyministeriumi
osztálytanácsos ur szólalt fel, szintén melegen
ajánlá az egyletet, s különösen, hogy a nőnem is
vonassék be az egylet iránti érdekeltségbe, s ki-
vánja, hogy az egylet az ország fővárosában oly
alakulást nyerjen, miszerint ez mintául szolgálbas-

son az egész országnak. Végre kijelenté, hogy mint
vallásos ember azt óhajta, hogy az egylet vallási
dolgokba ne avatkozzék, és minden felekezeti sur-
lódást szorgosan kerüljön. Beszéde helyesléssel
fogadtattott. Több jelentéktelen hang után, egy bi-
zotmány neveztetett ki, hogy az egylet alapszabá-
lyait mielőbb dolgozza ki, és terjessze fel megvi-
tatás alá.
Az alapszabályok megállapítása után bőve-
ben fogunk az egylet életéről tudósításokat adni,
most előlegesen csak azon nézetünket jelentjük ki,
hogy a népnevelési egyletekkel talán mégis jobb len-
ne felekezeti alapon szervezni, mint egyes polgárta-
gokból. Ezt pedig csak azon indokból óhajtanánk,
mivel feltehető, hogy a vegyes vallásúakból álló
egylet kebelében hamarabb merülhetnek fel con-
trovers kérdések; — továbbá a vegyes vallású
egyletekben a béke és eredmény a vallásos érde-
kek rovására, fogna talán legtöbb esetben vásárol-
tatni.
De ha már egy communityt azt hiszi, hogy
egy oly egylet alakítására hivatva van, mely a
vallási, és más jogkörébe nem vágó elvi kérdések
mellőzésével, csupán a nép iskoláztatását, feleke-
zeti iskolákban való nevelését, a tanítók helyze-
tének javítását, alkalmas tanhelyiségekről való
gondoskodást, a szegény tanulókat segélyzését, a
gyengék ösztönzését, a jelesek jutalmazását, szóval
az illetékes helyen megállapított nevelési elvek és
tanítási módok erőlyes keresztülvitelét tűz-e ki
céljául; az ilyen polgári közsegek által alakított
népnevelési egyletekkel ellenkezésbe lépni, ugy
véljük, az egyházaknak nem áll érdekében, sőt
kivánatosnak tartjuk, hogy azt a papság részvét-
tel kísérje mindaddig, míg az egylet fennebb kör-
vonalzott hivatása körében megmarad, s csak ak-
kor képezzen ellene oppositiot, ha az egylet hiva-
tása körét áthágva, az egyház érdekeivel ellenke-
zésbe helyezné magát. — De okszerien ezt csak
akkor teheti a papság, ha az egylet működését sa-
ját figyelmének fontos tárgyává teszi. Ha a papság
magát a polgári község által alakult egyletektől
csupa bizalmatlanságból visszavonja, ezáltal bizo-
nyára könnyen oly fészesség jöhetne létre, mi sem
a vallásra, sem a nevelésre nézve kívánatos nem
lehet.
Az egyház soha sem fog lemondani azon öntu-
datáról, hogy ő a keresztény iskolának anyja, nem
azon jogáról, hogy a népnevelésre befolyással birjon,
de ha jogai és szent inteniói tisztelgetben
tartatnak a polgári közsegek által, önkényesen
felajánlott támogatást bizalommal elfogadhatja.
Bizalom uraim kissé több bizalom mind-
két részről.

Horvátországból e napok-
ban fontos hírek érkeztek, melyek Tárr tábornok-
nak Zágrábban való időzéséhez fűződtek. Azt hi-
resztelték ugyanis, sőt az „Agr. Zig.“ egy cikké-
ben sejtetni is engedte, hogy a tbnok a Deákpart
irányadó körrei megbízásából járt Zágrábban, s a
„Napló“ egy rövid jelentésben azt tudatá, hogy
Tárrnek Zágrábban való időzése, mely alkalommal
a legkülönfélébb pártvezérekkel érintkezett, a leg-
jobb hatással volt.
Annyi bizonyos, hogy Tárrnek a horvát fővá-
rosban való időzése mindaddig nines tisztába
hozva. A „Lloyd“ sietett ugyan kijelenteni, hogy
Tárrnek a Deákpart részéről semmi megbízatása
sem volt, s így semmi oly nyilatkozatot sem tehe-
tett, mely e pártra kötelezőnek lenne tekinthető;
de ilyesmit nem is képzelhetett el senki sem, a ki
a viszonyokban némileg tájékozott.
Tárr azonban, mint tudva van, különösen ér-
deklődik a nemzetiségek s a társországok kérdése
iránt, sokszorosan értekezett a Deák pártunk szin-
tén, mint a baloldalnak kitinóségeivel, s meggyő-
ződhetett arról, hogy mindkét kérdésre nézve az
országgyűlési pártok kések azon legszűkebb vo-
nalig menni, hol már sz. István koronájának szét-
robbantása kezdődnek.
Tudta mindezt, s ismerte azon békülékeny
hangulatot is, mely magyarországban mindentűnt
Horvátország iránt nyilvánul, ennek hí tolmácsa
lehetett a zágrábi körökben, s ha ez, mint a
„Napló“ mondja, kedvező hatással volt, ezt örven-
detes jelenségnek tudhatjuk be.
Még örvendetes volna azonban az, ha Hor-
vátországból egyszer már azt is hallanók, hogy az
unio-párt létezésének meggyőzőbb életjeleit kezd
adni, hogy szilárdabban összetömörül, hogy kívül
tekintő tevékenységgel kezd elfoglalni a tért.
A terrorizálás mindazon akadályai, melyeket
az úgynevezett horvát nemzeti párt az unionisták
elő gördített, egymás után kezdenek tova tűnni, s
horvát rokonunk most már nem panaszkodhat-
nak a kormány ellen, s nem állíthatják azt, hogy
felsőbb helyekről épen az országbontó irányzatok
részesülnek határozott kedvezményekben.
Vajjon mir' erre nézve szintén kedvező elő-
jel e Tárr Zágrábban való időzése? — E kérdésre
egyelőre hasztalan várjuk a feleletet.

Baranyában a népnevelési egye-
tek eszméje élenk viszhangra talált, s a megyei
bizotmány nagyobb kitűdöttséget alakított, mely a
tervezet szerinti alakulásról véleményt mondjon s
javaslatot tegyen.

Beregben Freyszeisen első alispán
követjelöltül lépett fel, s megválasztása bizonyos-
nak látszik.

A német-üröghi kerület
kép. választása kissé különösen történt. Egészen a
választás napjáig általánosan azt hitték, hogy
egyhangú választás lesz és pedig Siskovics
Tamás, kissé erős Deák-színezetű baloldali —
már ily műjellemezések is vannak dívatban —
fogna megválasztani. Közvetlen a választás előtt
azonban egyszerre csak pécsi kortesek kezdenek
felbukkani és épen úgy, mint Fehériben, közvelelül
Tóth Lőrinc megválasztása előtt, Kossuth Fe-
rencz, Kossuth Lajos fiának n. r. et kezdik han-
goztatni, kit e kerületben épen oly kevésbé ismer-
valaki, mint egyébit. A Fossuthnév azonban a jó
német — üröghi választók tömegénél megtette a
maga hatását s az eredmény az lett, hogy Kossuth

Nem tarthatom mozgásunk a főzet dig kerüli látszat

Előleges felad resztülvitele az eg desében. mint inka minden oldalról va közönség előtt

Ezért engedjék meg hogy „ezelszertnek“ tartom, őszinte esodálkozásomat kifejezni a felett, hogy önképen azon dolgokról, a melyekről már annyit irtak, vagy igen keveset tudnak, vagy — a mit hasznoló, kényes körülmények közt csak természetesen találom — az igazat bevallni nem akarják.

Hogy a kath. klerus, egészben véve, nem oka az új közélet tantervnek, azt nagyon is jól tudom, de hogy önképen nem tudnak azt, miszerint ezen tanterv kidolgozásánál az oroszlaureusz egy papot illet, nem hiszem.

Hisz a „Független Lapokból“ tudta meg legelőször a világ, hogy a vallás- és közoktatási miniszter úr Dr. Lutter Nándort küldte ki Svajczba a végett hogy az ottani tanrendszert tanulmányozza, s ennek folytán a hazánkban életbe léptetendő új tanterv kidolgozásánál a miniszternek segítségét nyújtson.

Ha tehát önképen a minisztert kimélni akarják, s ezt jól teszik, mert nem merik sújtani azt, a ki — mert és nem ok nélkül, a miniszter által valódi szakembernek tartatott — őt tanácsával mint szokták mondani, „jégre vezette“?

Nem ezéért, mert pap? S ezért, míg így állnak a dolgok s míg így fognak állani, hiában beszélnek nekünk „félreértésekről“, hiában remélik, hogy „nem lesznek ellenségek“, sőt hogy lesznek munkatársuk, vagy plane előfizetőjük is.

Risum teneatis amici!*) x. y. *) Addig is, míg alkalmunk lesz ezen levélre válaszolni, mi is mondjuk hogy „risum teneatis amici!“ Szerk.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

Ferencz 298 szavazattal megválasztott Szikoricz 236 szavazata ellenében. E választás így, a demonstratív jellegével bír, s ez kissé különös oly megegyezés, hol az értelmiség között a jobb oldal van határozott túlsúlyban.

A szempezi vá. kerületben ismét ifj. gróf Zichy József, mint osztálytanácsos választott meg orsz. képviselőnek, kit a képviselőház már igazolt.

Pestmegyéében nov. 4-dikére rendkívüli közgyűlés van hirdetve, melyben a megye legutóbbi határozataira feleletül érkezett minisiterialis rendeletek fognak kihirdettetni. A hevesmegeyei eset után természetesen látszik, hogy Pesten is kir. biztos nevezetik ki. Mint ilyen báró Májthényi Lászlót emlegetik.

Az illavai kerületben Klapka György főnök egyhangulag megválasztott orsz. képviselőnek. Klapka programjában határozottan jobb oldali elveket vallott, s a többi között így szól: „Elismerem — ugymond — a mai tényeket, de nem hódolatból a tények hatalma előtt, nem eszterget lemondásból, hanem azon szilárd meggyőződésből, hogy a jelen europai constellatiók közt azon alap, melyre az 1867-dik év — bár áldozatokkal összekötte — fektette hazánk közjogi viszonyait, mégis a legbiztosabb, melyet szerezhetünk s hogy az alapra kell egyelőre építenünk hazánk jövőjét. E munkában minden igaz hazafinak kétség és habozás nélkül részt vennie nemcsak lehet, de kell is.“

VEGYES.

A „British Association“ ez idei gyűlése előtt Dundeeben Schwarz Gyulának egy angol nyelven irt értekezése olvastott fel, a föld belső melegségéről, és pedig Sir William Thomson, a világhírű természet buvár által. Sir Charles Lyell, Prof. Phillips Prof. Ramsay mind hozzá szólottak az értekezéshez, és pedig mint a Dundee Advertiser-ben olvassuk, elismerő szavakkal. Végre a gyűlékezett Schwarz Gyulának nyilvános köszönetet szavazott. A „Globe“ is szépen nyilatkozik tudásunkról s az Anthropological Review legutóbbi számában öt Európa legemelkedőbb félben levő szaktudósai egyikének nevezi. Örülünk ezen kiténtéseknek, mert azokban a magyar tudományosság a mivelte külföld előtt aratott diadalt.

Miután épen a magyar tudományról és a mivelte külföldről beszélünk, egyuttal megemlítjük, hogy legközelebb Lipcsében, Brockhaus kiadásában egy nagyszabású tudományos vállalat fog megindulni, melyről reméljük, hogy szintén nem lesz szegényére a magyar névnek. Ez t. i. „Ungarische Revue“ című szemle, melynek feladata, a magyar tudomány, irodalmi, művészeti stb. szóval kulturai arományokat és a hazai tudományos nyomozás eredményeit a mivelte külföld tudósaira juttatni. A vállalat kiállítása egészen a párisi „Revue de deux mondes“-éhoz hasonlít. Miután ezenkivül Brockhaus a kiadója, Dr. Riedl Szende a szerkesztője, és legkiválóbb tudósairk, a m. Henszlmann, Hantken, Hazsinszky, Dr. Fischer, Kubinyi stb. a munkatársak, már egyelőre is meg

vagyunk győződve, hogy a tartalom is meg fog felelni a költséges kiállításnak, s jó hírűnek nevelni a világ legmiveltebb népénél Faxit Deus!

Legújabb könyvek: Megjelent és beküldetett a) Német olvasókönyv középtanodák számára. Szerkesztette Császár Károly, kegyesrendi áldozár és pesti nagy-gymnasiumi tanár; Pest, Lampel Robert tulajdona. b) Mutatókönyv a német irodalomból s egyszersmind olvasó-könyv serdültebbek számára. Szerkesztette Dr. Riedl Szende, m. kir. egyetemi tanár. Pest, kiadja Pfeifer Nándor.

Kisfaludy-Társaság. Pályázati emlekeztetés. Alulírt hivatalos kötelessége szerint figyelmezteti a pályázni kívánókat, hogy a Kisfaludy társaság 1867-ik évi február 5-én a következő két pályadíjat hirdette:

I. Kívántatik a beszély (novella) emlelete. Jutalma 40 arany. II. Kívántatik műfordítás, melynek eredetije az újabb irodalom valamely elbeszélő költeménye, akár egész, akár nagyobb műnek része, s legalább 300 sornyi. Jutalma 20 arany.

A pályamunkák idegen kezzel, tisztán és olvashatólag másolva, lapozva, a szerző valódi nevét rejtő, lepecsételt jelmondatos levél kíséretében folyó 1867-ik évi dec. 31-ig a társaság titkárához küldendők.

Megjegyzendő, hogy mind az I., mind a II. számú pályadíjért versenyző munkák között csak az nyerhet jutalmat, mely nem csupán aránylag jobb a többinél, hanem a melynek önálló becsé is van. A II. számú pályadíjért a társaság tagjai nem versenyezhetnek. Pesten, 1867. oct. 21-én. Greguss Ágost, titkár.

Beküldetett. Egy kath. pap, ki a gymnasiumi tantárgyakban alapos oktatást adni képes, ajánlkozik a fővárosban, vagy vidéken nevelőnek Bővebb értesítést ad e lapok szerkesztőségé.

Hia ba igazítás. Lapunk legutolsó számában az első vezéreziknek 14. és köv. sorai ekkép olvasandók: „hogy szigorúan megvonassák a határvonal, melyen tullepni sem papnak, sem világi-nak nem szabad.“

Levelezés a tanügy érdekében.

Tekintetes szerkesztőség! Önképen válasza első levelemre, melynek közlését — mint ismételve mondják — több oknál fogva „ezelszertnek“ tartották, nagyon meglepett. Meglepett pedig szintén „több oknál fogva.“ Önképen ugyanis mindenfeléről, sokról beszélnek és pedig mindenfelét, sokat; mindamellett épen arra nem válaszolnak, a mi levelemlnek fő gondolatát képezte.

Önképen nem értettek engemet, vagy ami valószínűbb — érteni nem akartak. (Szántszándékosan hagyom itt ki a „félreértés“ kifejezést, miután tapasztaltam, hogy önké

ezen szóval lépnek fel ott, a hol — alkalmasint más érvek hiányában vannak).

Mindamellett „nos veniam damus.“ Miután tapasztalván, hogy először is soraimat, habár azok nyökre nem lehettek, mindn easonkítás nélkül közreboesátani legalább „ezelszertnek“ tartották;

és másodsor, hogy, midőn polemizálnak, ha a kérdéses dolog velejébe nem bocsátkoznak is, de legalább nem gorombáskodnak;

azon meggyőződésre jöttem, hogy olyan emberekkel van dolgom, a kikkel szóba ereszkedni talán — érdemes s a kik idővel talán, őszinte szavaimra őszintén fognak felelni.

Nem ok nélkül fektetek súlyt ezen szóra őszinte.

Önképen legjobban fogják tudni, mért tartom ezt „ezelszertnek.“

A mit levelemlre lapjuk 9-ik számában választoltak, az nagyobbreszt csak tres phraizis volt, nem pedig — válasz.

A mit pedig a legközelebbi, t. i. 10. számban elmondottak, az — válaszom mondható ugyan, de nem válasz — az én levelemlre.

Önképen — hogy őszinte legyek — jezsuiták.

Csak jezsuita élhet oly taktikával, mint a melylyel önképen éltek, midőn a helyett, hogy leveleml megválaszolni, a kérdést generalizálták és oly térére vitték át, a melyen én, mint laicus, önképen nem követhetem.

Nem követhetem? De igenis, akarom követni, — mert már most nagyon is jól tudom, mivel van dolgom.

S ép ezért boesássák meg, ha ezentül — egyenes választ kérek kifogásaimra, ne pedig kitérészeket.

Önképen — mintha orvosok volnának — levelemlre válaszolni iparkodván, holmi betegségekről, körjelekről stb. beszélnek, és pedig hosszadalmasan beszélnek, míg végre — merik kimondani, hogy azon ellentét (vagy mint önképen jezsuitikus szótára kívánja: félreértés) a papi és világi elemek közt, mely nemcsak a tanügy, hanem az egész kath. egyház működési terén is mutatkozik, — hogy ezen ellentét képezi alapját azon levelemlnek is, melyben az én, és több társam véleményét tolmácsolni akartam.

Igazuk van! Hogy a kath. egyház papi és világi elemek közt a hézag „nagy“, azt, ha akarnák is, nem tagadhatják.

De hát ki ennek az oka? Mink, világiak-e?

A magyar korona tartományaiban mintegy nyolcz millió katolikus van, és ezek közt mintegy nyolcz ezer pap. Azon vagyon, mely a kath. egyházé, több száz millióra rúg stb. stb.

T Ö Z S D E.

Table with market data including sections: Pesti áru- és értéktőzsde, Magyar értékpapírok árkelete, Bécsi börze, Részvények, and Elsőbbségi kötvények. It lists various goods, securities, and exchange rates with their respective prices and values.

H I R D E T É S E K.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS TANÜGYI FÜZETEKRE. Tisztelettel jelentem a t. cz. magyar tanári karoknak, hogy t. CORZAN-AYENDANO GÁBOR igazgató úrtól a „TANÜGYI FÜZETEK“ szerkesztését átvettem. Ezuttal tudatom az eddigi t. cz. előfizetőikkel, hogy a füzeteiket, míg előfizetési idejük tart, rendesen megküldöm, egyszersmind új előfizetést nyitok s pedig 5 füzetre 2 frttal, 2 füzetre 1 frttal. Az eddig megjelent 4 füzeti 1 frt 50 kr. beküldése után azonnal megküldetik. PEST, 1867. szept. 29-én. Dr. Császár Károly, k. r. állószár. Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba: Első magy. egyesületi könyvnyomda 3 korona-utca, 18. sz. alá küldendők.

A t. cz. szülék, tanítók, nevelők és ifjuságnak. ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS az „IFJUSÁG LAPJA“ című képes folyóiratra. Az „Ifjuság Lapja“ megindult october 15-én, s megjelelik minden hóban kétszer, a hó 15-én és 30-án nagy másfél ivnyi tartalommal, számos eredeti képekkel s színes borítékkal. Az „Ifjuság Lapja“ ára: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed évre 1 frt. Az előfizetési pénzek a kiadó-hivatalba (Első magyar Egyesületi könyvnyomda) 3 korona utca 18. sz. alá küldendők.

Előfizetési felhívás AZ „EGYHÁZI LAPOKRA“, MŰVELT KATH. SZÁMÁRA. SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK Dr. HATALA PÉTER és ZOVÁNYI J. MIHÁLY. ELŐFIZETÉSI ÁR: évnegyedre 1 frt., — félévre 2 frt., — egész évre 4 frt. ausztr. ért SZERKESZTŐSÉGI SZÁLLÁS: Üllői ut 10. szám, II. emelet Pesten. Megjelenik minden hó elején 4 ivből álló füzetben.

Az állami ny vallási érdekeire és más következés. És sem a bel nem fordulhatun hoznánk töltik, rendezésének p... Igénynt a magy. tud. Akad... Mennél inkább hogy a tudomány is eredeti dolgo mint fogyasztók, s szerepelni — jó pé biztos kalauzunk l kivivott eredmény reivel is tudatni ipa hogy az ezen czé zökről is gond hirdessen pályadíj munk, történelmün vonatkoznak; jüt dományt ezen tek képesek, segítse el kik ezen irányban oly segédforrásoka eredményekhez jüt közölje a tudós vi mányos intézetei irányban működő az erőtakarékossá stíkséges, meg ke nem szabad cifelej mények képesek g get, s számunkra i mányosság évkön azért is szükségost alkalmunk hallat melyeket a szedő senki sem fog olvas mes dolgozatokat, az, a mi másutt évti nk „koszoruzott